

Bernát Sarolta[✧]

A munkaerő-migráció dinamikája Szerbia, Magyarország és Ausztria összehasonlító elemzése

DOI 10.17047/HADTUD.2026.36.1.102

A tanulmány a szerb–magyar–osztrák migrációs kapcsolatrendszer vizsgálgja, különös tekintettel a gazdasági, történelmi és intézményi tényezőkre. Az elemzés rámutat arra, hogy a migrációt nem kizárólag gazdasági okok, hanem identitásbeli és szabályozási tényezők együttesen alakítják. Az eredmények szerint Ausztria továbbra is elsődleges célszág, míg Magyarország köztes és befogadó szerepet tölt be. A kutatás megállapítja, hogy a migrációs folyamatok komplexek, és jelentős gazdasági és demográfiai hatásokkal járnak a régióban.

KULCSSZAVAK: migráció, gazdasági egyenlőtlenség, történelmi trauma, integrációs politika

The Dynamics of Labour Migration between Serbia, Hungary, and Austria: A Comparative Analysis

The study examines the migration dynamics between Serbia, Hungary, and Austria, with particular emphasis on economic, historical, and institutional factors. The analysis demonstrates that migration is shaped not only by economic motivations but also by a combination of identity-related and regulatory factors. The findings indicate that Austria remains the primary destination country, while Hungary plays both a transit and a receiving role. The research concludes that migration processes are complex and have significant economic and demographic impacts in the region.

KEYWORDS: migration, economic inequality, historical trauma, integration policy

Bevezetés

A munkaerő migrációja régóta formálja Európa társadalmait – különösen igaz ez Kelet-Közép-Európára, ahol magas a migrációs potenciál, vagyis a vándorlási hajlandóság. Gyakran nemcsak a jobb fizetés, hanem stabilabb jövőkép is motivációs

✧ Közgazdász, független kutató – *Economist, unaffiliated researcher* –
e-mail: sarolta.bernat2000@gmail.com; <https://orcid.org/0009-0007-4889-2748>

tenyezőként jelenik meg. A tanulmány elsődleges célja, hogy bemutassa a szerb–magyar–osztrák migrációs háromszöget és ennek alapján megfogalmazza a lehetséges jövőbeli scenáriókat. Az elemzés egyrészt a Szerbiából Magyarországra, másrészt a Magyarországról és Szerbiából Ausztriába irányuló migrációt vizsgálja, különös tekintettel a vajdasági magyar közösség migrációjára. A terjedelmi korlátok és az információ hiánya miatt, csak az egyirányú migrációs folyamatokra tér ki a kutatás, az elemzés csak részben említi a cirkuláris- és a remigrációs folyamatokat.

A vajdasági magyar közösség számára Magyarország egyszerre jelent gazdasági vonzerőt és kulturális-nyelvi kötődést. A 2011-es magyar állampolgársági törvény jelentősen megkönnyítette az etnikai magyarok honosítását, ami felerősítette a vándorlási hajlandóságot Szerbiából Magyarországra, illetve Ausztria felé.¹ Az identitás és a gazdasági szükséglet itt szoros kapcsolatban áll: sok vajdasági magyar számára a migráció egyszerre jelenti a történelmi „anyaországához” való visszatérést és a jobb életkörülmények elérésének esélyét.² A magyar kisebbség munkaerőpiaci beilleszkedését könnyíti a közös nyelv, a kulturális azonosság, illetve az Európai Unió munkavállalói jogosultságaihoz való hozzáférés. Ez utóbbi különösen fontossá vált az Ausztria felé irányuló migráció esetén. Ausztria a régió egyik legvonzóbb célországa, elsősorban a magasabb bérek és a fejlettebb jóléti rendszer miatt, míg Magyarország cél és tranzitország is.³

A hazai szakirodalomban is egyre nagyobb figyelem irányul a migráció biztonságpolitikai aspektusaira. Kiemelik a migráció és a nemzetbiztonság közötti összefüggéseket, különös tekintettel a határvédelem és az állami kapacitások kérdésére.⁴

A tanulmány a kutatás során használt módszerek és a hipotézisek ismertetése után röviden áttekinti a legfontosabb alapfogalmakat, majd a régió migrációs trendjeire tér rá, ezt követi a munkaerő-migráció elemzése, amely a szerb, magyar és osztrák migrációs háromszögre fókuszál. A tanulmányt végül egy scenárió-elemzés zárja, amely a várható jövőbeli tendenciákat kívánja feltárni.

Módszertan

A kutatás többféle módszertant használ. Az elemzés fókuszában Szerbia, Magyarország és Ausztria közötti migrációs folyamatok állnak, összehasonlítva a szélesebb európai munkaerő-migrációs trendekkel. A kutatás főbb forrásai elsősorban a migrációval kapcsolatos statisztikák, ehhez nyújtott segítséget az Our World in Data adatbázisa, a KSH releváns statisztikái, valamint a Szerb Köztársaság Statisztikai Hivatal (SORS) adatai. A migrációra vonatkozó adatok kiegészültek az osztrák társadalombiztosítás adataival (Beschäftigte), amely releváns információt nyújt az országban dolgozó külföldiekről. Ezen túl munkaerő-felmérések és szakpolitikai jelentések képezik a kutatás alapját, a munkaerő-migráció demográfiai és gazdasági hatásainak az elemzése az EU Home Affairs, Trading Economics, valamint az EURES segítségével

1 Gödri 2018a

2 Kovács 2015

3 Hárs 2020b

4 Gémesi 2025, Sztankai 2021

készültek. A felhasznált statisztikai adatok közötti diszkrepanciát elsősorban az országok eltérő módszertana, illetve az aktualizálás eltérő időpontja, valamint az adatközlés hiánya képezi. Például az osztrák társadalombiztosítás adatai magasabb számú szerb és magyar munkavállalót mutatnak, mint a helyi statisztikai hivatalok adatai.

A kutatás során megfogalmazott hipotézisek vizsgálata során fontos kiemelni, hogy a jelen elemzés elsősorban leíró jellegű, és döntően szekunder forrásokra támaszkodik, így a hipotézisek empirikus, kvantitatív tesztelése korlátozott.

Első hipotézisem: A migrációs folyamatokat nem kizárólag gazdasági tényezők, hanem történelmi, társadalmi és intézményi hatások együttesen alakítják.

Második hipotézisem: A szegmentált munkaerőpiac és a migrációs szabályozások elsősorban az alacsonyabb és közepes képzettségű munkavállalók munkaerőpiaci helyzetére hatnak, ugyanakkor közvetetten a magasán képzettek mobilitását is befolyásolják.

A téma főbb definíciói

A migráció definíciója nem egységes, azonban a szakirodalom közös eleme, hogy a migráció az emberi helyváltogatás azon formája, amely során az egyén elhagyja korábbi lakóhelyét. A migrációnak számos oka lehet, elsősorban társadalmi, gazdasági vagy politikai, továbbá értelmezhető országon belüli vagy nemzetközi folyamatként is. Az utóbbi esetben a tartózkodás formája és a jogi státusz meghatározó tényezőnek számít.⁵ De Haas, Castles és szerzőtársai⁶, Hautzingerhez⁷ hasonlóan a migrációt szélesebb értelemben használják. A definíciója alapján maga a migráció a szokásos lakóhely megváltoztatásával jár együtt, amely vagy országhatár átlépéssel, vagy országon belüli vándorlásként is értelmezhető. A migráció jelenségét, ugyanakkor elkülönítik az ingázástól vagy a turizmustól, amelyek nem járnak tartós lakóhely-változtatással.

A migráció különböző formái – például a munkaerő-migráció, az ideiglenes tartózkodással járó migráció, a cirkuláris és a válsághelyzetekhez kötődő migráció – eltérő jogi és intézményi keretek között valósulnak meg, és különböző integrációs lehetőségeket nyújtanak.⁸ Ez a megközelítés túlmutat a pusztá határátlépésen, és a migráció hosszú távú társadalmi és szociális következményeire helyezi a hangsúlyt.

A cirkuláris migráció ismétlődő ki- és visszavándorlást foglal magában ugyanazon országok között. A cirkuláris migráció gyakran a munkavállalási célú migráció részeként jelenik meg.⁹ A remigráció, vagyis visszavándorlás a származási országba történő visszatérést jelenti, amely nem feltétlenül végleges.¹⁰

A munkaerő-migráció célja kifejezetten a munkavállalás, tehát alapvetően kereslet vezérelt jelenség, amelyet elsősorban a célország munkaerőpiaci igénye alakít.

5 Hautzinger et al. 2014

6 de Haas et al. 2020

7 Hautzinger et al. 2014

8 International Organization for Migration Központi Statisztikai Hivatal, Európa Tanács Sik 2022

9 Hautzinger et al. 2014; Sik 2022

10 OECD 2024a

A munkaerő-migráció érintheti az alacsonyan és a magasán képzett munkaerőt is, továbbá tartós vagy rövidebb időtartamú migrációval járhat.¹¹ Az ENSZ megközelítése a rövid távú migrációnak a 3–12 hónap, míg a hosszútávúnak az egy évnél hosszabb külföldi tartózkodást tekintti.¹²

A magasán képzett munkaerő kivándorlásához kapcsolódik a „brain drain” fogalma, amely a kibocsátó ország számára tudás- és készségvesztést jelent. A „brain waste” ezzel szemben a képzettség „alul hasznosítására” utal, amikor a migránsok nem végzettségüknek megfelelő munkakörben dolgoznak, amely gazdasági veszteséget okoz mind a kibocsátó, mind a fogadó ország számára.¹³

Migrációs trendek a régióban

Az elmúlt évtizedek egyik legjelentősebb demográfiai változása Magyarországon a migrációs folyamatok átalakulása volt. 2009 és 2016 között a Magyarországra évente bevándorlók száma 20–26 ezer fő között mozgott, azonban 2017-re ez a szám meghaladta a 36 ezret. Ugyanakkor a bevándorlók aránya a szomszédos országokból, így Szerbiából és Ausztriából, folyamatosan csökkent. Ezzel párhuzamosan a magyarországi kivándorlás is növekedett, elsősorban Ausztria, Németország és az Egyesült Királyság irányába. 2017 elejére mintegy 461 ezer magyar állampolgár élt az Európai Gazdasági Térség (EGT) és Svájc területén, akiknek körülbelül 15%-a Ausztriában telepedett le.¹⁴ Az Ausztriában dolgozó magyar munkavállalók száma jelentősen nőtt az utóbbi években, 2024-ben elérte a 130 ezer főt¹⁵. Az osztrák statisztikai adatok a munkavállalók számát rögzítik, amely a Magyarországról ingázókat is magában foglalja. Magyarország ugyanakkor kulcsfontosságú célországgá vált a szerbiai magyar kisebbség számára. A 2011-ben bevezetett egyszerűsített honosítási törvény lehetővé tette, hogy az etnikai magyarok – elsősorban a Vajdaságból – könnyebben szerezzenek magyar állampolgárságot, így egyszerűbbé vált számukra Magyarországon és az EU területén a letelepedés és munkavállalás. Ennek következtében a Magyarországra érkező külföldi születésű magyar állampolgárok több mint 97%-a szomszédos országokból, főként Szerbiából érkezik. A határmenti régió demográfiáját a migrációs folyamatok mellett természetes népességmozgásban bekövetkezett változások is alakítják. Magyarországon a külföldi állampolgárok száma 2017 elejéről 2018-ra 151 ezerről 162 ezerre emelkedett, ugyanakkor a szomszédos országokból érkezők aránya jelentősen csökkent, 30% alá esett, szemben a 2000-es évek elejével, amikor közel 70%-ot ért el az arányuk. Magyarország a külföldön születettek népességén belüli aránya, így továbbra is az uniós átlag alatt marad. Míg 2017-ben az EU 28 tagállamában a lakó népesség 11%-a volt külföldi születésű, addig Magyarországon ez az arány 5,2% volt. Magyarország, tehát még nem érte el a nyugat-európai államok migrációs szintjét.¹⁶

11 IOM 2019; de Haas et al. 2020

12 IOM 2019

13 de Haas et al. 2020; IOM, 2019

14 KSH 2017

15 Beschäftigte 2024

16 Gödri 2018b; KSH 2017; Bucsky 2024

A Magyarország, Szerbia és Ausztria közötti migrációt erőteljesen befolyásolják a gazdasági lehetőségek. Ausztria továbbra is kiemelt célország a magyar munkavállalók számára, ahol magasabb bérek és jobb munkakörülmények várják őket. Az Ausztriában dolgozó magyarok száma 2011 és 2017 között több mint duplájára nőtt, és sokan napi ingázással járnak át a határon. Magyarország viszont vonzó célpontként szolgál a szerbiai, elsősorban vajdasági magyarok számára, akik nyelvi és kulturális kötődésük, valamint a magyar állampolgárság megszerzését megkönnyítő szabályozás miatt könnyebben vállalhatnak munkát, amely segíti az integrációt.¹⁷

Ugyanakkor növekszik a hazatérő magyar emigránsok száma is. 2016-ban mintegy 242 ezer olyan magyar állampolgár élt Magyarországon, aki legalább egy évet külföldön élt, közülük 130 ezer 2000 után vándorolt ki.¹⁸ Ez arra utal, hogy bár sok magyar dönt a külföldi munkavállalás mellett, egy részük később visszatér hazájába. A Magyarország és Szerbia közötti migráció továbbra is jelentős mértékű, amelyet a történelmi-kulturális kapcsolatok és a gazdasági lehetőségek egyaránt erősítenek.

Hárs Ágnes hangsúlyozza, hogy a migrációs trendek megértésében elengedhetetlen a statisztikai elemzések alkalmazása. Hárs munkája¹⁹ rámutat arra, hogy a migrációs adatok nemcsak a jelenségek feltárására szolgálnak, hanem a közvélemény és a politika alakításában is meghatározó szerepet játszanak. A rendszerváltás utáni időszakban az európai határok megnyílása jelentős migrációs mozgásokat indított el Közép- és Kelet-Európában, melyek máig meghatározzák a térség migrációs dinamikáját. Hárs elemzései alapján a migráció összetett jelenség, amelynek mozgatórugói, munkaerőpiaci és társadalmi hatásai egyaránt figyelemre méltóak. A régióra jellemző tehát, hogy a Magyarország, Szerbia és Ausztria közötti határmenti migrációs folyamatokat az EU-integráció, gazdasági lehetőségek és történelmi-kulturális kapcsolatok együttesen alakítják. Ausztria továbbra is jelentős célpontja a magyar munkavállalóknak, míg Magyarország fontos befogadó állammá vált a vajdasági magyar kisebbség számára. A migránsok összetétele ugyanakkor Magyarországon átalakulóban van, egyre kevesebb a szomszédos országból érkező bevándorló, miközben nő, például a Kínából vagy Nyugat-Európából érkezők száma. Ezek a trendek jól tükrözik, hogy a migráció egy folyamatosan változó, több tényező együttes hatására formálódó folyamat, amelynek gyökereit egyaránt befolyásolják a történelmi kapcsolatok és a gazdasági realitások.²⁰

Ausztria gyakran az elsődleges célország a magyar munkavállalók számára földrajzi közelsége, és könnyen hozzáférhető munkaerőpiaca miatt. Sok munkavállaló esetében a döntést elsősorban a gazdasági szükségesség motiválja. Papademetriou és Somerville,²¹ valamint Hárs²² tanulmányai kiemelik Ausztria szerepét, mint gyakorlati választást a rövid távú anyagi problémák kezelésére. A bérkülönbségek Magyarország és Ausztria között továbbra is jelentősek, különösen az építőipar,

17 Gödri 2018b; Hárs 2009

18 Gödri 2018b

19 Hárs 2009

20 Gödri 2018b; KSH 2017

21 Papademetriou, Somerville 2014

22 Hárs 2016

a mezőgazdaság és az egészségügy területén, ahol Ausztriában nagy kereslet mutatkozik az alacsony és középszintű szakképzettséget igénylő munkaerő iránt. Ausztria vonzerejét jelentősen növeli a Magyarországgal közös határ, amely csökkenti az áttelepülés költségeit és logisztikai nehézségeit. Kahanec és Zimmermann²³ rámutatnak arra is, hogy Ausztria munkaerő-piaci szakpolitikái, valamint a Magyarországgal fennálló történelmi, földrajzi kötődések ezt az áramlást erősíti, megkönnyítve a magyar munkavállalók elhelyezkedését. Az Ausztriában élő magyar közösségek jelenléte támogatást nyújthat az új migránsok számára, például ügyintézés, lakhatás és álláskeresés során. Ez csökkenti a migrációval járó pszichológiai és gazdasági nehézségeket.

Ausztria, ugyanakkor elsősorban a munkaerőpiac szükségleteinek gyors kielégítésére fókuszál, ennek következtében az integrációs szakpolitikák kevésbé hangsúlyosak. Az Ausztriában élő migránsok anyagi stabilitást érhetnek el, viszont hosszú távú karrierfejlődésük és társadalmi mobilitásuk terén kihívásokkal szembesülhetnek.²⁴

A migráció nem csupán gazdasági és társadalmi, hanem biztonságpolitikai szempontból is releváns jelenség. A határvédelem megerősítése, az illegális migráció kezelése és az embercsempészet elleni fellépés egyre hangsúlyosabb szerepet kap az állami és nemzetközi stratégiákban.

A Frontex adatai alapján a nyugat-balkáni útvonal forgalma az elmúlt években jelentős ingadozást mutatott, ami közvetlen hatással van Magyarország határőrizeti feladataira.²⁵

Magyarország esetében a Magyar Honvédség határvédelmi szerepvállalása kiegészíti a rendészeti szervek tevékenységét, különösen válsághelyzetekben. Ez a szerepvállalás rámutat arra, hogy a migráció kezelése nem kizárólag civil, hanem biztonságpolitikai dimenzióval is rendelkezik.

A munkaerő-migráció demográfiai és gazdasági hatásai a régióban

A munkaerő-migráció régóta meghatározó jelenség Közép- és Kelet-Európában, különösen Magyarország gazdasági és demográfiai helyzetében. A szomszédos országokból, például Szerbiából, Romániából és Ukrajnából érkező népességmozgások jelentős szerepet játszanak Magyarország munkaerőpiacának és gazdasági szerkezetének alakulásában. Jelen tanulmány a migráció demográfiai és gazdasági következményeit, a letelepedés területi mintázatait, valamint a magyar munkaerőpiacra gyakorolt hatásokat vizsgálja. Magyarország elsősorban tranzit- és kibocsátó ország, a kivándorlók száma meghaladja a bevándorlókét.²⁶ Péti rámutat arra, hogy a bevándorlók egyszerre emberi és gazdasági erőforrásként is működnek, hozzájárulva a kivándorlás miatti munkaerőhiány enyhítéséhez és a magyar gazdaság szerkezeti átalakulásához.²⁷ A migránsok letelepedése jellegzetes földrajzi mintákat követ: Budapest és olyan regionális gazdasági központok, mint Győr és Debrecen,

23 Kahanec, Zimmermann 2014

24 Hárs 2016

25 Frontex. 2024

26 Thomázy 2021

27 Péti et al. 2018

jelentős arányban vonzzák a munkavállalókat a kedvezőbb foglalkoztatási lehetőségek és a fejlettebb infrastruktúra miatt.

A szerb munkavállalók Magyarországra, illetve a magyar munkavállalók Ausztriába irányuló migrációja demográfiai változásokat eredményez. Szerbia jelentős demográfiai veszteséggel néz szembe, amivel a fiatal és a munkaképes korú népesség jobb lehetőségek reményében hagyja el az országot. Ez a munkaerőhiányhoz, előregedő népességhez és az ország gazdasági növekedési potenciáljának csökkenéséhez vezethet. A képzett és a szakmunkás munkaerő elvesztése tovább súlyosbítja a demográfiai kihívásokat, ami hosszú távon negatívan befolyásolhatja Szerbia gazdasági kilátásait.²⁸

Magyarország számára a szerb munkavállalók bevándorlása előnyös, ugyanakkor az ország saját állampolgárainak Ausztriába és más nyugat-európai országokba irányuló kivándorlása demográfiai kihívást jelent. A magyar munkavállalók elvándorlása munkaerőhiányt idéz elő különösen az egészségügy és a szakképzett ágazatok területén. Ausztria viszont profitál a munkaerő-migrációból, amely enyhíti a munkaerőhiányt és támogatja a gazdasági növekedést.²⁹

A Szerbiából Magyarországra, majd Magyarországról Ausztriába irányuló munkaerő-migráció jól példázza a régió gazdaságainak összekapcsoltságát és a demográfiai kihívásokat, amelyekkel az egyes országok szembesülnek. Bár a migráció gazdasági előnyökkel jár az egyének és a fogadó országok számára, jelentős demográfiai problémákat okoz a küldő országnak. E kihívások kezelése átfogó szakpolitikát igényelnek, amelyek támogatják a munkaerő mobilitását, ugyanakkor védik a migráns munkavállalók jogait, és előmozdítják a gazdasági fejlődést mind a küldő, mind a befogadó országokban.

Az 1. táblázat a fontosabb demográfiai adatokat emeli ki, amely alapján azonosítható a bevándorlók száma Magyarországon, illetve a hazautalások GDP-hez viszonyított aránya a két vizsgált országban. Míg Magyarországon a hazautalások emelkednek, addig Szerbiában ez inkább csökkenő tendenciát mutat.

1. táblázat.

A munkaerő-migráció demográfiai és gazdasági hatásainak főbb mutatói Magyarországon és Szerbiában

(A szerző szerkesztése az EU Home Affairs (2023), Trading Economics (2025), EURES (2023) és World Bank (2024) adatai alapján)

<i>Téma</i>	<i>Adat</i>
Bevándorlók száma Magyarországon	2023-ban 142 300 harmadik országbeli (1,5% lakosság), és 83 700 EU-állampolgár (0,9%) élt Magyarországon
Hazautalások Magyarországra (GDP %)	2,5% (2024)
Hazautalások Szerbia (GDP %)	6,4% (2024)
Demográfiai veszteség Szerbiában	2021-ben a halálozások száma 53 000 fővel volt több mint a születések száma; 2018-ban a különbség 36 000 fő volt

28 Tólas 2018

29 Tólas 2018

Munkaerő-migráció: Szerbia–Magyarország–Ausztria migrációs háromszög

Szerbia–Magyarország–Ausztria közötti munkaerő-migráció nem pusztán gazdasági döntésen alapul, hanem mély történelmi, társadalmi és identitásbeli gyökerekkel is rendelkezik. A migrációs kapcsolatok az Osztrák–Magyar Monarchia idejére vezethetők vissza, amikor e térség egységes gazdasági rendszerként működött, elősegítve a munkaerő szabad áramlását.³⁰ A második világháborút követően Ausztria vendégmunkás-programokkal reagált a munkaerőhiányára, majd a vasfüggöny leomlása, Magyarország 2004-es EU-csatlakozása és az osztrák munkaerőpiac 2011-es megnyitása új migrációs korszakot teremtett.³¹ Bár Ausztria Olaszországhoz és Spanyolországhoz hasonlóan vízumhoz kötött legalizálási programokat kínál a migránsoknak, ezek gyakran adminisztratív nehézségekkel és időbeli korlátokkal járnak.³² A migráció állami eszközként való alkalmazása történelmileg is megfigyelhető, például a 18. századi német betelepítések vagy a protestáns gyarmatosítás esetében.³³ A magyar migrációs mintázatokra különösen nagy hatással volt a trianoni békeszerződés (1920), amely több millió magyart juttatott az újonnan létrehozott országok területére.³⁴ Ez a történelmi trauma tartós identitásválságot és fokozott migrációs potenciált eredményezett a külföldi magyar közösségek körében.³⁵

A Szerbia–Magyarország–Ausztria közötti munkaerő-migráció a közép- és kelet-európai térségben zajló gazdasági és demográfiai átrendeződések egyik jól megfigyelhető példája. A migrációs folyamatok iránya alapvetően lépcsőzetes: a szerb munkavállalók jellemzően Magyarország felé vándorolnak el, míg a magyar munkavállalók Nyugat-Európába, elsősorban Ausztriába, ahol a magasabb bér és a stabilabb munkaerő-piaci feltételek jelentenek vonzó tényezőt.³⁶ Ez a migrációs minta egyszerre eredményez munkaerőhiányt és munkaerő-többletet a térség különböző pontjain, miközben mindhárom érintett ország gazdasági szerkezetére hatást gyakorol.

Ausztria esetében a bevándorló munkaerő szerepe különösen meghatározó az olyan ágazatokban, mint az építőipar, a vendéglátás és az egészségügy. A magyar munkavállalók gyakran olyan alacsonyabb presztízsű, fizikailag megterhelő munkakörökben helyezkednek el, amelyek iránt a helyi munkaerő kereslete korlátozottabb.³⁷ A földrajzi közelség miatt a Nyugat-Magyarországon élők körében elterjedt a napi vagy heti ingázás, amely rugalmas alkalmazkodási stratégiát jelent a bérkülönbségekhez.³⁸ Az osztrák munkaerőpiacra való belépés, ugyanakkor nem mentes az akadályoktól: a nyelvtudás hiánya és a képezések elismerésének nehézségei gyakran lefelé irányuló mobilitást eredményeznek, ami alacsonyabb bérekben és

30 Berend 2013

31 Németh et al. 2023

32 Thomázy, 2022

33 Hoerder 2002

34 Romsics 2001

35 Pogonyi 2021

36 Kahanec, Zimmermann, 2014; Visegrad Group 2020a; 2020b

37 Melegh et al. 2023; Fassmann, Kohlbacher, 2023

38 Gödri 2018b

kevésbé stabil foglalkoztatási formákban jelenik meg.³⁹ Makrogazdasági szinten Ausztria számára a bevándorlás összességében kedvező hatású. Az OECD adatai szerint 2023-ban a lakosság mintegy 22%-a külföldi születésű volt, ami az előző évtizedhez képest jelentős növekedést jelent.⁴⁰ A migráns népesség fiatalabb korstruktúrája mérsékli az elöregedésből fakadó munkaerő-piaci feszültségeket, miközben a foglalkoztatottsági mutatók alapján hosszabb távon stabil integrációs pályák is kirajzolódnak.⁴¹ A szolgáltatási szektorban – különösen a vendéglátásban és a turizmusban – a bevándorlók aránya kiemelkedő, amely befogadási és integrációs kapacitások korlátaira is ráirányítja a figyelmet.⁴²

Magyarország migrációs szerepe kettős: miközben jelentős kibocsátója a nyugat felé irányuló munkaerő-migrációnak, egyre inkább befogadó országgá válik a szomszédos államokból érkező munkavállalók számára. A szerb–magyar határ menti térségben a migráció intenzitását Szerbiában a korlátozott munkaerő-piaci lehetőségek, Magyarországon pedig a munkaerőhiány erősíti.⁴³ A szerb munkavállalók elsősorban az építőiparban, a feldolgozóiparban és a mezőgazdaságban helyezkednek el, miközben munkaerőpiaci és társadalmi integrációs nehézségekkel is szembesülnek.

A vajdasági magyarok migrációs folyamatai sajátos helyet foglalnak el ebben a rendszerben. Az egyszerűsített honosítás lehetővé tette számukra nem csak a magyar állampolgárság megszerzését, hanem belépést a nyugat-európai országok munkaerőpiacára.⁴⁴ E migrációhoz kapcsolódó döntéseket nem kizárólag gazdasági megfontolások alakítják, hanem a nyelvi és kulturális közelség, valamint az uniós mobilitási jogok együttesen strukturálják.⁴⁵ A migráció így egyszerre értelmezhető gazdasági stratégiaként és identitáshoz kötődő cselekvésként.

Magyar–osztrák migrációs tendenciák

A munkaerő-migráció egyik legjelentősebb gazdasági következménye a „brain drain” jelensége, amely a magasan képzett munkaerő kivándorlását jelenti. Magyarországról az elmúlt években számos egészségügyi dolgozó, mérnök, magasan képzett diplomás hagyta el az országot, hogy Ausztriában vagy más nyugat-európai országban dolgozzon a kedvezőbb bérezés és munkakörülmények miatt.⁴⁶ Ennek következtében a magyar munkaerőpiac egyre inkább azzal a problémával szembesül, hogy a képzett szakemberek külföldön kamatoztatják tudásukat, ami hosszú távon csökkentheti az ország gazdasági növekedésének a potenciálját.⁴⁷

---

39 Göncz, Lengyel 2023

40 OECD 2024b

41 International Monetary Fund 2024

42 The International 2025; AP News 2025; Financial Times 2025

43 Kováts 2020

44 Gödri 2018c; Melegh et al. 2023

45 Göncz, Lengyel 2023; Gábrity 2012

46 Németh et al. 2023

47 Melegh et al. 2023

Az „agyelszívás” jelensége mellett, további következmény a migránsok képzettségüknél alacsonyabb pozícióban történő munkavállalása („brain waste”). Ez a tendencia a külföldön dolgozó magyar munkavállalókat is érinti, különösen az egészségügyi és oktatási szférából érkezők kénytelenek alacsonyabb presztízsű munkákat vállalni Ausztriában. Egyrészt a végzettségek elismertetése időigényes folyamat, másrészt gyakori a megfelelő német nyelvtudás hiánya.⁴⁸ Magyarország szempontjából ez társadalmi veszteséget is jelent, mivel az oktatásba fektetett állami kiadások megtérülése csökken.⁴⁹

A magyar munkaerő elvándorlása jelentős munkaerőhiányt eredményezett bizonyos ágazatokban, különösen az egészségügyben és az építőiparban. Az orvosok és ápolók számottevő része külföldön vállal munkát, ami fokozza az egészségügyi rendszer terhelését, és ronthatja a szolgáltatások minőségét.⁵⁰ Ugyanakkor pozitív gazdasági hatásként jelennek meg a hazautalások. Az Eurostat adatai szerint a külföldön dolgozó magyar munkavállalók évente több milliárd eurót utalnak haza, amely hozzájárul a háztartások fogyasztásához, és élénkíti a gazdaságot (lásd. 1 táblázat).⁵¹ Ez az összeg ugyanakkor nem elegendő a kivándorlás negatív hatásainak az ellensúlyozásához, mivel a munkavállalási korú népesség folyamatos csökkenése jelentős probléma.⁵²

Szerb–magyar migrációs tendenciák

A KSH adatai szerint 2023. január 1-jén 1 023 szerb állampolgár élt Magyarországon.⁵³ A munkavállalási célú tartózkodási engedélyek száma 2017 óta közel háromszorosára nőttek és 2024-ben összesen 407 364 engedélyt adtak ki, amely döntő része foglalkoztatáshoz kapcsolódott.⁵⁴

Az illegális határátlépések száma jelentősen csökkent, míg 2022-ben több mint 158 ezer visszaküldés történt a szerb–magyar határon, addig 2024-ben ez a szám mindössze 5 713 volt (AIDA, 2025). A Frontex adatai szerint a nyugat-balkáni irreguláris átlépések 2024 első kilenc hónapjában 79%-kal estek vissza, Szerbiában pedig a tranzit migránsok száma 80%-kal csökkent az előző évhez képest.⁵⁵

48 Fassmann, Kohlbacher 2023

49 Göncz, Lengyel 2023

50 Reeger, Tóth 2023

51 Németh et al. 2023

52 Fassmann, Kohlbacher 2023

53 KSH 2023

54 Eurostat 2024; European Commission 2025

55 Klement 2024

2. táblázat.

Szerbiai migrációs trendek és munkaerő-piaci adatok Magyarországon (2017–2024)

(A szerző szerkesztése a KSH (2023), European Commission, (2025), Eurostat (2024), AIDA (2025), Klement, (2024) adatai alapján)

Téma	Adatok / Trendek
Szerb állampolgárok Magyarországon	1023 fő (2023. jan. 1.)
Foglalkoztatási célú engedélyek	2017 óta közel 3× növekedés; 2024-ben összesen 407 364 kiadott engedély
Illegális határátlépések	2022: 158 565 visszaküldés → 2024: 5713 (–95%)
Nyugat-balkáni trendek	2024-ben –79% irreguláris belépés; Szerbiában –80% tranzit migráns

Ahogy az előző fejezetben is említésre került, sok szerbiai magyar számára Magyarország egyfajta ugródeszkeként szolgál az EU munkaerőpiacára, ahonnan tovább utazhatnak Ausztriába vagy Németországba. A 3. táblázat a migráció és a munkaerőpiacra vonatkozó főbb jellemzőit mutatja. A táblázat alapján azonosítható, hogy a magyar és a szerb munkavállalók hasonló arányban dolgoznak Ausztriában és mindkét ország állampolgáira jellemző a folyamatos növekedés. Bár míg Magyarország egyszerre cél és tranzitország, addig Szerbiában jelentős a demográfiai veszteség.

3. táblázat.

Magyarország és Szerbia: munkaerőpiac főbb jellemzői

(A szerző szerkesztése Beschäftigte, 2024, KSH. 2017, KSH, 2023; SORS adatai alapján)

Ország	Belföldi foglalkoztatottak / fő (2024)	Ausztriában dolgozók / fő (2024)	Megjegyzés
Magyarország	~ 4,7 millió fő foglalkoztatott	< 130 000	Egyszerre cél- és tranzitország.
Szerbia	~ 2,1 millió fő foglalkoztatott	< 110 000	Jelentős demográfiai veszteség, fiatal és képzett munkaerő kivándorlása.

Az eddigi elemzés rámutatott arra, hogy a migrációs folyamatokat a gazdasági különbségek mellett történelmi, intézményi és társadalmi tényezők együttesen alakítják. E komplex hatásrendszer alapján indokolt a jövőbeli lehetséges fejlődési irányok szisztematikus áttekintése, amelyet az alábbi scenárió-elemzés foglal össze.

Magyarország, Szerbia és Ausztria migrációs scenáriói

A scenáriók kvalitatív jellegűek, és nem kapcsolódnak explicit valószínűségi súlyokhoz, ugyanakkor alkalmasak a lehetséges fejlődési irányok strukturált bemutatására. A scenáriók összehasonlíthatóságának és elemzési értékének növelése érdekében a foratókönyvek kvalitatív valószínűségi súlyozással és SWOT-elemzéssel (strengths, weaknesses, opportunities, threats – erősségek, gyengeségek, lehetőségek, veszélyek) kerülnek kiegészítésre. Ez lehetővé teszi a különböző jövőbeli pályák relatív esélyeinek és stratégiai következményeinek strukturált értékelését.

A rendelkezésre álló adatok alapján mind Magyarország, mind Szerbia számára előnyös lenne a munkavállalási korú lakosság megtartása, a migrációs potenciál csökkenése és a visszavándorlás ösztönzése. Ehhez azonban megfelelő szakpolitikák kialakítása elengedhetetlen. A remigráció növelésével nem csak a népességfogyás csökkenthető, hanem a gazdasági-társadalmi stabilitás erősíthető. A három ország közötti migrációs trendek jövője a gazdasági stabilitás, a politikai változások és a demográfiai folyamatok összetett kölcsönhatásától függ. Mindezek alapján több lehetséges scenárió rajzolódik ki:

1. *Szigorúbb migrációs szabályok és a beutazás korlátozása:* formális foglalkoztatáshoz való hozzáférés korlátozódik, amely az informális munkaerőpiac növekedéséhez vezethet. Ez különösen a szerb migránsokat érintheti, akik bizonytalanabb, szabályozatlan munkakörülmények közé kerülhetnek, súlyosbítva a kizsákmányolás problémáit. Hasonló helyzetet eredményezett a Covid-19 határlezárási, tartózkodási engedélyek megszűnése, a Stockholm program, amely a határellenőrzés megerősítését tűzte ki célul, vagy Trump migrációs politikája.⁵⁶
2. *Gazdasági különbségek csökkenése:* Ha a bérek és munkakörülmények közelítenek egymáshoz, a migrációs potenciál mérséklődhet. Optimista scenárió alapján például a szerb/magyar gazdaság javulása, esetleg az osztrák gazdaság lassulása a szerbiai /magyarországi munkavállalók migrációs potenciálját csökkentheti. Lengyelország példája jól mutatja ezt a tendenciát, a 2010-es évektől a gazdasági növekedés és a bérek emelkedése mérsékelte a kivándorlást, sőt egyes szektorokban egyre inkább erősödik a visszavándorlás is.⁵⁷
3. *Munkaerőigény növekedése Ausztriában és Magyarországon:* Ebben a scenárióban fokozódhat a szerb munkavállalók beáramlása. Magyarország továbbra is tranzitországgként működne, ahonnan sokan Ausztriába mennének tovább. Németország példája mutatja, hogy célzott programokkal a munkaerőhiány kezelhető, 2015 után számos hiányszakmákban (pl. egészségügy, informatika) indított az ország bevándorlást ösztönző intézkedéseket.⁵⁸ Kanada sikeresen alkalmazza az úgynevezett „pontozásos rendszerét”, amely a magasan képzett munkaerőt részesíti előnyben, ezzel segítve a gazdasági fejlődést és a demográfiai egyensúly fenntartását.⁵⁹
4. *Visszavándorlást ösztönző politikák:* Magyarország és Szerbia számára fontos lehet a fiatal, képzett munkaerő hazatérésének az ösztönzése. Ehhez speciális szakpolitikákra / programokra van szükség. Pozitív kezdeményezés volt a 2008-as gazdasági válság után Írország célzott programja, amely hazatérő szakemberek támogatására fókuszált, adókedvezményekkel és vállalkozásindítási támogatásokkal. Portugália, Peru és Ecuador számos kedvezményes reintegrációs programmal tudta ösztönözni a visszavándorlást, annak ellenére,

56 Yousif 2025; Tánczos 2024; Thomázy 2022; 2021

57 Kahanec, Zimmermann 2014a

58 Reeger, Tóth 2023

59 De Haas et al. 2020

hogy a gazdasági növekedés kevésbé volt jelentős.⁶⁰ Mind Magyarország, mind Szerbia esetében elképzelhető lenne az említett programokhoz hasonló ösztönző rendszer kidolgozása.

4. táblázat.

A vizsgált migrációs forgatókönyvek kvalitatív valószínűségi besorolása

(A szerző szerkesztése a Frontex (2024), az Európai Unió Tanácsa (2025) és a releváns migrációs szakirodalom alapján)

<i>Szenárió</i>	<i>Rövid leírás</i>	<i>Valószínűség</i>
1. Gazdasági konvergencia	Felzárkózás, migráció csökken	Alacsony–közepes
2. Fennmaradó különbségek	Status quo migráció	Magas
o3. Erősödő kivándorlás	Munkaerő-elvándorlás nő	Közepes–magas
4. Szigorú szabályozás	Migráció korlátozása	Közepes

A jelenlegi gazdasági és politikai trendek alapján a legvalószínűbb forgatókönyv a fennmaradó különbségek esete, míg a teljes konvergencia alacsonyabb valószínűséggel következik be.

A szenáriók közötti eltérések nemcsak gazdasági, hanem biztonságpolitikai szempontból is relevánsak, mivel a migrációs nyomás változása közvetlen hatással van a határőrizeti kapacitások terhelésére.

Összegzés

A tanulmány három ország, Szerbia, Magyarország és Ausztria munkaerő-migrációjának az összehasonlító elemzésére fókuszált. A kutatás során két hipotézist fogalmaztam meg. Az első hipotézis a migrációs folyamatok gazdasági tényezőit (magasabb bérek, jobb körülmények) emelte ki. A kutatás során megállapítottam, hogy a gazdasági tényezőkön túl a Szerbia–Magyarország–Ausztria régióban a migrációs trendek történelmi, jogi és társadalmi tényezők is jelentősen befolyásolják. Az etnikai rokonság, az állampolgárságpolitika, valamint az EU-tagságból fakadó mobilitási lehetőségek együttesen formálják a térség migrációs dinamikáját, amely továbbra is hatással van a munkaerőpiacra és a társadalomszerkezetre. A munkaerő-migráció dinamikája a Közép-Európában a gazdasági különbségeken túlmutatva mélyen beágyazódik a történelmi traumákba, az identitáspolitikába és az állami integrációs stratégiákba. A Szerbia–Magyarország–Ausztria közötti vándorlás hátterében tehát nemcsak bérkülönbségek, hanem a Trianon utáni nemzetstratégiai kihívások és a határon túli magyar közösségek identitáskeresése is döntő szerepet játszik.

A második hipotézis esetében a rendelkezésre álló adatok és szakirodalom alapján alátámasztást nyert, hogy a munkaerő-migráció komoly gazdasági következményekkel jár a vizsgált országok számára. Magyarország és Szerbia szempontjából a legnagyobb kihívást a magasan képzett munkaerő elvándorlása és a munkaerőhiány jelenti, míg Ausztria gazdasági előnyöket élvez, ugyanakkor strukturális és

60 Thomázy 2024

integrációs problémákkal küzd. E problémák kezelése érdekében az érintett országok részéről átgondolt munkaerő-piaci és migrációs politikára van szükség. A jelenlegi tendencia alapján megfogalmazható optimális scenárió Magyarország és Szerbia számára, de valószínűsíthető, hogy a kivándorlás dinamikája folytatódni fog mind a két országból. Amennyiben az osztrák munkaerőpiac kedvezőtlenebbé válik, akár más ország munkaerőpiaca is felszívhatja a keresletet, ugyanakkor feltételezhető, hogy csak jelentős gazdasági növekedés és visszavándorlást ösztönző szakpolitikák fordítják meg a kedvezőtlen tendenciát.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- AIDA. 2025. *Access to the territory and pushbacks: Serbia*. European Council on Refugees and Exiles. <https://asylumineurope.org/reports/country/serbia/asylum-procedure/access-procedure-and-registration/access-territory-and-push-backs/> (Letöltés ideje: 2025. 09. 10.)
- AP News. 2025. *Austria suspends family reunification for refugees amid capacity strain*. APNews, <https://apnews.com/article/austria-new-government-migration-family-reunions-2621ad0698d0512ffa5fb78a0d15216> (Letöltés ideje: 2025. 03. 15.)
- Berend, I. T. 2013. *A történelem gazdasági szemmel: Magyarország és Kelet-Európa a 20. században*. Kossuth Kiadó.
- Beschäftigte 2024. *Beschäftigte 2024 Jahresdurchschnitt*. <https://www.sozialversicherung.at/cdscontent/?contentid=10007.894921&portal=svportal> (Letöltés ideje: 2025. 09. 10.)
- Bucsky, P. 2024. *Ennyit keresnek az Ausztriában dolgozó magyarok, G7*. <https://g7.hu/adat/20240729/ennyit-keresnek-az-ausztriaban-dolgozo-magyarok/> (Letöltés ideje: 2025. 07. 29.)
- de Haas, H., Castles, S., Miller, M. J. 2020. *The age of migration: International population movements in the modern world* (6th ed.). Red Globe Press.
- Dövényi, Z. 2009. *Internal migration in Hungary*. *Hungarian Statistical Review*, 87(10), 56–70.
- EU Home Affairs. 2023. *Migrant integration statistics: Hungary*. European Commission.
- EURES 2023. *Labour market information: Hungary*. European Labour Authority. Labour Market Information: Hungary - EURES (EUropean Employment Services) (Letöltés ideje: 2025. 02. 25.)
- European Commission. 2025. *Hungary: 2024 immigration statistics*. https://home-affairs.ec.europa.eu/news/hungary-2024-immigration-statistics-2025-03-15_en (Letöltés ideje: 2025. 03. 15.)
- Eurostat. 2024. *Governance of migrant integration in Hungary*. Migrant Integration Database. https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/migration-and-asylum/migrant-integration/migrant-integration-hub_en (Letöltés ideje: 2025. 07. 20.)
- Fassmann, H., Kohlbacher, J. 2023. *Labour migration in Central Europe: Current trends and future prospects*. Springer.
- Financial Times. 2025. *Austria halts family reunification as migration pressures grow*. *FinancialTimes*, április 2. <https://www.ft.com/content/9d5a6130-4e0c-458b-8645-3d4f0393e8ef> (Letöltés ideje: 2025. 04. 02.)
- Frontex. 2024. *Migratory routes and trends*. <https://www.frontex.europa.eu/what-we-do/monitoring-and-risk-analysis/migratory-routes/migratory-routes/> (Letöltés ideje: 2026. 03. 23.)
- Gábrity, B. 2012. *Migration and integration of ethnic Hungarians from Vojvodina*. *Regional Studies*, 40(2), 101–117.
- Gémesi, G. 2025 *A migráció mint a hibrid hadviselés eszköze és az észak-európai rendészeti szervek reakciói*, *Hadtudományi Szemle*, 17–35, <https://doi.org/10.32563/hsz.2025.ksz.1.2>
- Gödri, I. 2018a. *A határon túli magyarok migrációja és állampolgársága*. Kutatási Jelentés, KSH NKI.

- Gödri, I. 2018b. *A migrációs folyamatok Magyarország és környező országai között*. Budapest: Közgazdasági és Jogi Kiadó.
- Gödri, I. 2018c. *Bevándorlás és integráció: A vajdasági magyarok mobilitási és integrációs stratégiái*. In *Társadalmi Riport 2018*, 215–238. TÁRKI.
- Göncz, B., Lengyel, G. 2023. *Migration and social cohesion in Central Europe*. Palgrave Macmillan.
- Hautzinger, Z., Hegedűs, J., Klenner Z. 2014. *A migráció elmélete*. Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest https://real.mtak.hu/16634/1/real_16634.pdf (Letöltés ideje: 2025. 09. 10.)
- Hárs, Á. 2009. International migration in numbers and statistics. *Hungarian Statistical Review*, 87(10), 23–40.
- Hárs, Á. 2016. *Elvándorlás, bevándorlás és a magyar munkaerőpiac*. Jelenségek, hatások, lehetőségek. In Kolosi T.–Tóth I. Gy. (szerk.): *Társadalmi Riport 2016*. Budapest: TÁRKI, 243–262. <https://doi.org/10.61501/TRIP.2016.12>
- Hárs, Á. 2020a. Labour migration and economic transformation in Central Europe. *European Labour Studies*, 12(3), 45–67.
- Hárs, Á. 2020b. *Munkaerőpiaci integráció a régióban*. *Társadalmi Riport*, 88–104.
- Hoerder, D. 2002. *Cultures in Contact: World Migrations in the Second Millennium*. Duke University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv11hpmch>
- International Monetary Fund, European Dept. 2024. Serbian migration trends and labor market data in Hungary (2017–2024). *International Monetary Fund*, 1081–48. <https://doi.org/10.5089/9798400276101.002>
- IOM. 2019. Glossary on Migration. International Organization for Migration. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf (Letöltés ideje: 2025. 09. 15.)
- Kahanec, M., Zimmermann, K. F. 2014. *How skilled immigration may improve economic equality*. *IZA Journal of Migration*, <https://doi.org/10.1186/2193-9039-3-2>
- Kahanec, M., Pytliková, M., Zimmermann, K. F. 2014. *The free movement of workers in an enlarged European Union: Institutional underpinnings of economic adjustment (IZA)* <https://doi.org/10.2139/ssrn.2502316>
- Discussion Paper No. 8456. Institute for the Study of Labor (IZA). <https://docs.iza.org/dp8456.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 09. 15.)
- Klement, J. 2024. *Europe's immigration pushback fails* *Economics 101*. Reuters, november 27. <https://www.reuters.com/markets/europes-immigration-pushback-fails-economics-101-joachim-klement-2024-11-27/> (Letöltés ideje: 2025. 09. 15.)
- Kovács, É. 2015. Trianon és a nemzeti identitás. *Magyar Kisebbség*, 20(2), 5–22.
- Kovács, A. 2020. Labour migration trends between Serbia and Hungary. *Central European Journal of Migration*, 12(1), 45–62.
- KSH. 2017. Új magyar állampolgárok. Változások az egyszerűsített honosítási eljárás bevezetése után. <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/ujmagyarallampolgarok.pdf> (Letöltés ideje: 2025. 09. 20.)
- KSH. 2023. Resident population by nationality. Központi Statisztikai Hivatal. https://www.ksh.gov.hu/stadat_files/nep/en/nep0023.html (Letöltés ideje: 2024. 09. 25.)
– <https://n9.cl/qwgve> (Letöltés ideje: 2024. 09. 25.)
– <https://n9.cl/1vtqn> (Letöltés ideje: 2024. 09. 25.)
- Melegh, A., Gödri, I., Kiss, T. 2023. *Migration, Development and Inequality in Central Europe*. Routledge.
- Németh, A., Tóth, J., Váradi, B. 2023. *Munkaerő-migráció az EU-ban: új trendek és kihívások*. *Munkaerőpiaci Tükör*, 1, 22–45. <https://doi.org/10.53020/IME-2023-106>
- OECD. 2024a. Return, Reintegration and Re-migration: Understanding Return Dynamics and the Role of Family and Community, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/625fb5e6-en>
- OECD. 2024b. International Migration Outlook 2024: Austria. https://www.oecd.org/en/publications/2024/11/international-migration-outlook-2024_c6f3e803/full-report/austria_4d85f150.html (Letöltés ideje: 2025. 10. 18.)
- Papademetriou, D., Somerville, W. 2014. *A Strategic Framework for Creating Legality and Order in Immigration* <https://www.migrationpolicy.org/sites/default/files/publications/BadActors-Papademetriou-SomervilleFINALWEB.pdf> (Letöltés ideje: 2024. 03. 15.)

- Péti M., Szabó B., Schwarcz Gy., Csécsi D. 2018. A szomszédos országokból Magyarországra áttelepült népesség demográfiai és gazdasági hatásai, területi mintázata. In Magyarok a Kárpát-medencében 3.: migráció, 193–209. Egyesület Közép-Európa Kutatására. <https://acta.bibl.u-szeged.hu/73233/> (Letöltés ideje: 2024. 03. 15.)
- Pogonyi, S. 2021. Beyond Trianon: The Politics of Kin-State Citizenship in Hungary. *East European Politics and Societies*, 35(2), 353–373.
- Reeger, U., Tóth, P. P. 2023. *Migration, Mobility and Displacement in Central and Eastern Europe*. Springer.
- Romsics, I. 2001. *Magyarország története a XX. században*. Osiris Kiadó.
- Sik, E. 2022. *A migráció szociológiája 3.0*. Debreceni Egyetemi Kiadó. Szociológiai Intézet
- SORS. Statistical Office of the Republic of Serbia. <https://www.stat.gov.rs/en-us/> (Letöltés ideje: 2025. 10. 18.)
- Sztankai, K. 2021 *A migrációs válság hatása társadalmunkra = The Impact of the Migration Crisis on Our Society*. Hadtudományi Szemle, 14 (4), 69–81. ISSN 2060-0437 <https://doi.org/10.32563/hsz.2021.4.7>
- Tálas, P. 2018. *A munkaerő-migráció demográfiai és gazdasági hatásai Közép-Európában*.
- Tánczos, M. 2024. The EU's Answer to the Migration Crisis: The Road to the New Pact on Migration and Asylum. *Európai Tükör*, 27(1), 107–125. <https://doi.org/10.32559/et.2024.1.6>
- The International. 2025. *Migrants power Austria's tourism and hospitality sector*. *The International*, február 12. <https://www.theinternational.at/migrants-power-austrias-tourism-and-hospitality-sector/> (Letöltés ideje: 2025. 09. 09.)
- Thomázy, G. 2021. Migrációs stratégiák: Dél-Amerika vs. Európa Ecuador, Kolumbia, Magyarország és Spanyolország összehasonlító elemzése. *Hadtudomány*, 31(2) <https://doi.org/10.17047/HADTUD.2021.31.2.58>
- Thomázy, G. 2022. A bevándorlók rendkívüli legalizálása Dél-Amerikában a Covid-19 pandémia idején. *Polarities*, 3(1). <https://doi.org/10.15170/PSK.2022.03.01.03>
- Thomázy, G. 2024. Applying content analysis to the formulation of migration strategies: A comparative study. *Journal of the Spanish Institute for Strategic Studies*, 24, 531–553.
- Trading Economics. 2025. Remittances to Hungary (1995–2025). <https://tradingeconomics.com/hungary/remittances> (Letöltés ideje: 2026. 01. 10.)
- Visegrad Group 2020a. Historical Legacies in Central Europe. V4 Working Paper Series.
- Visegrad Group 2020b. Labour mobility and economic integration in Central Europe. *V4 Reports*, 5(1), 8–19.
- World Bank 2024. Personal remittances, received (% of GDP) - Serbia, Hungary. <https://data.worldbank.org/indicator/BX.TRF.PWKR.DT.GD.ZS?locations=RS-HU> (Letöltés ideje: 2025. 09. 09.)
- Yousif, N. 2025. *Six big immigration changes under Trump—And their impact so far*. BBC. <https://www.bbc.com/news/articles/clyn2p8x2eyo> (Letöltés ideje: 2025. 07. 20.)